

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic, edat i sexe. Abril-juny 2010

	Homes						Total	Dones						Total
	<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64		<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64	
Trt. musculoesquelètics	-	4	5	5	1	-	15	1	2	4	16	5	-	28
M. del sistema respiratori	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	2	-	-	2
Trt. mentals i del comportament	-	6	14	15	3	-	38	4	17	29	17	12	-	79
M. sistema nerviós	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
M. de la pell	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Traumatismes i enverinaments	-	1	-	2	-	-	3	-	-	-	-	1	-	1
Altres	-	2	3	1	2	-	8	-	1	3	1	1	-	6
Total	-	13	22	25	6	-	66	5	20	37	37	19	-	118

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i ocupació. Abril-juny 2010

	Direcció empreses	Professionals ciència i intel·lectuals	Professionals suport	Personal Administratiu	Personal serveis i comerç	Personal agricultura i pesca	Personal indústria construcció i mineria	Operadors/es instal·lacions i maquinària	Personal no qualificat	Total
Trt. musculoesquelètics	-	1	1	6	7	-	5	7	16	43
M. del sistema respiratori	-	-	-	-	-	-	2	-	2	4
Trt. mentals i del comportament	4	15	19	33	31	-	4	5	2	113
M. sistema nerviós	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
M. de la pell	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2
Traumatismes i enverinaments	-	-	1	-	1	1	-	-	1	4
Altres	-	4	2	2	3	-	-	1	2	14
Total	4	20	23	42	42	1	11	13	25	181

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i centre notificador. Abril-juny 2010

	Casc Antic Gòtic	Raval Sud	Raval Nord	Barceloneta	Sant Antoni	Via Roma	Universitat	Poble Sec	Carles I	Roselló-2C	Casanova-2E	Pare Claret-6A	Sanllehy	Dr. Carles Ribas	Consell de Cent	Bordeta-Magòria	Numància	Montnegre	Les Corts	Sant Elies-5B	Marc Aureli-5A	El Carmel	Horta-7D	Horta-7F	Sant Rafael	Baix Guinardó	Congrés	Sants	Encants	Camp de l'Arpa	Ramón Turró	Poblenou	El Clot	Sant Martí-10H	Sant Martí-10J	La Pau	Besòs	Rio de Janeiro-8B	Rio de Janeiro-8D	Rio de Janeiro-8E	Roquetes	Ciutat Meridiana	Chafarinas		
Trt. musculoesquelètics	-	-	2	-	1	-	-	1	1	2	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	5	5	-	1	1	3	-	-		
M. del sistema respiratori	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
Trt. mentals i del comportament	1	2	-	2	1	3	-	1	3	-	3	1	3	4	1	5	2	7	-	8	2	1	1	1	1	1	3	4	4	3	-	4	2	1	1	1	-	3	3	1	-	1	2	1	
M. sistema nerviós	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
M. de la pell	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Traumatismes i enverinaments	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Altres	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
Total	1	2	2	2	5	4	1	1	5	2	5	2	3	5	1	5	3	10	1	9	2	1	2	2	2	2	5	4	4	3	1	4	2	1	2	4	6	8	3	4	2	5	2	2	

TREBALL AL CAP

Prevenió de malalties relacionades amb el treball

Juliol de 2010
69

ASB Agència de Salut Pública

Els casos del trimestre

Entre abril i juny de 2010 es van notificar al Sistema de Vigilància de Malalties Relacionades amb el Treball 188 casos, dels quals gairebé dues terceres parts van afectar dones (N=121). L'edat mitjana va ser de 43,2 anys (DE=10,3), sense diferències entre sexes, i les ocupacions més freqüents van ser personal administratiu i personal de serveis i comerç (42 casos en cada grup). Respecte al país d'origen, un 18% havien nascut fora de l'Estat. La patologia més notificada va ser de tipus ansiós-depressiva, amb 119 casos, dels quals 80 van ocórrer en dones. Els trastorns que van seguir en freqüència van ser els musculoesquelètics (44 casos). El 31,9% de les persones afectades treballava en empreses de fora de Barcelona i la situació laboral més freqüent va ser la contractació indefinida (83,5%). Finalment, el 81,9% dels treballadors i treballadores estaven en situació d'incapacitat temporal en el moment de la notificació. Resumim a continuació un dels casos estudiats a la USL.

Es tracta d'una **dona de 38 anys** que treballa com a metgessa especialista en anatomia patològica en un hospital. El cas va ser notificat per l'**EAP Larrard** amb el diagnòstic de **tuberculosi**. La treballadora va iniciar la seva activitat professional l'any 1997 com a metgessa resident en un hospital de fora de Barcelona i treballa en l'actual des de fa 5 anys. Entre les seves tasques s'inclouen:

- Realitzar diagnòstics examinant els diferents tipus de mostres extretes als pacients, tant durant les intervencions quirúrgiques com fora d'elles.
- Analitzar macroscòpicament i microscòpicament les mostres.
- Elaborar dictàmens mèdics a partir de la interpretació del procés d'anàlisi directe de les mostres.
- Realitzar l'enregistrament fotogràfic de peces i preparacions a nivell macroscòpic, microscòpic i ultramicroscòpic.

En la descripció elaborada per l'empresa constava que en el seu lloc de treball existeixen riscos de contagi i infeccions pel contacte amb materials infectats durant l'execució de la feina. D'altra banda, en l'avaluació de riscos constaven com a riscos generals derivats de l'activitat: malalties professionals causades per l'exposició a agents biològics pel contacte directe amb mostres biològiques fresques (sobretot les intraoperatòries o les puncions per aspiració amb agulles fines) que poden contenir agents dels grups 2 i 3, i com a mesures preventives proposades per a l'exposició a agents biològics, la utilització de guants contra risc biològic UNE EN 374-1,2,3, durant la manipulació de biòpsies o mostres d'origen humà. Cal destacar que ni entre les mesures preventives implementades ni entre les proposades, no s'inclouia la cabina de seguretat biològica ni la màscara específica de protecció biològica.

La pacient va fer dos ingressos hospitalaris per a diagnòstic i tractament, iniciant el setembre de 2009 un procés d'Incapacitat Temporal (IT) per contingències comunes al ser diagnòstica-

Unitat de Salut Laboral de Barcelona
Servei de Salut Laboral
Institut de Serveis a la Comunitat
Agència de Salut Pública de Barcelona
Pl. Lesseps, 1
08023 Barcelona

Tel. 93 238 45 65
Fax 93 238 45 58
usl@aspb.cat
www.aspb.cat
Coordinació: Imma Cortès
i Lydia Navarro

CSB Consorci Sanitari de Barcelona

ASB Agència de Salut Pública

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

da d'infecció tuberculosa pulmonar amb osteomielitis costal i abscessos paravertebrals i de psoas. Seguint la instrucció 01/2007 de determinació de contingències de l'ICAM, la seva metgessa de capçalera va remetre la pacient a la Mútua considerant que la baixa complia criteris de contingència professional per malaltia professional. La Mútua va refusar el reconeixement de la contingència al·legant que es tractava d'una tuberculosi secundària, no relacionada amb la seva feina.

Entre els antecedents consta que en el moment d'iniciar la seva vida professional com a metgessa resident es va realitzar PPD amb resultat negatiu. Amb posterioritat a aquesta data no es va repetir la prova en cap ocasió ni es va fer cap placa de tòrax fins el moment de l'ingrés. Finalment, cal esmentar que l'estudi de contactes de tota la família, realitzat en el moment del diagnòstic, va resultar negatiu.

Tot i que no existia constància documentada de contacte amb alguna peça infectada, la treballadora recordava una esquitxada al manipular una

peça testicular d'un pacient diagnosticat de tuberculosi testicular. Així mateix manifestava que entre les seves tasques s'inclou la punció de material en fresc (per exemple per operador) del que extrau mostres així com de necròpsies, sense tenir informació sobre el seu origen. També manifestava que mai havia treballat amb campana biològica ni amb màscara de protecció específica.

Conclusions

- Entre les tasques de la treballadora, segons el professiograma del seu lloc de treball, consta "Realitzar diagnòstics examinant els diferents tipus de mostres extretes als pacients, tant durant les intervencions quirúrgiques com fora d'elles", per tant es manipulen peces fresques sense tractar.
- Entre els riscos laborals identificats en el seu lloc de treball consta el risc biològic: "Riscos de contagi i infeccions pel contacte amb materials infectats durant l'execució de la feina".

El treball amb agents biològics

La normativa bàsica que determina les accions de prevenció dels problemes de salut relacionats amb l'exposició a agents biològics és el RD 664/1997, de 12 de maig. Els agents biològics es classifiquen en 4 nivells segons el risc d'infecció (Taula 1). Aquests nivells es corresponen amb els nivells de contenció necessaris per minimitzar el màxim possible el risc d'exposició. Tot i que la prevenció ha d'arribar a tots els nivells, els agents biològics inclosos als grups 3 i 4 han de ser especialment controlats per les greus conseqüències que poden derivar-se'n per al treballador i la col·lectivitat. En la Taula 2 es mostren les indicacions per a les mesures de nivell 3.

En aquells laboratoris en els quals no es treballi deliberadament amb agents biològics, però on es coneix o sospita la presència d'agents que requereixin els nivells de contenció 3 o 4, s'han d'utilitzar els nivells de contenció corresponents a no ser que les orientacions de les autoritats sanitàries deixin clar que és permisible un nivell inferior.

Vigilància de la salut

En personal exposat a agents biològics durant el treball, s'ha de garantir una vigilància adequada i específica de la salut en relació amb

Taula 1. Classificació dels agents biològics segons la Guia tècnica per a l'avaluació i prevenció dels riscos relacionats amb l'exposició a agents biològics¹

Agents biològics del grup de risc	Risc infecció	Risc de propagació a la col·lectivitat	Profilaxi o tractament eficaç
1	Poc probable que causi malaltia	No	Innecessari
2	Poden causar una malaltia i constituir un perill pels treballadors i treballadores	Poc probable	Possible generalment
3	Poden provocar una malaltia greu i constituir un seriós perill pels treballadors i treballadores	Probable	Possible generalment
4	Provoquen una malaltia greu i constitueixen un seriós perill pels treballadors i treballadores	Elevat	No conegut en l'actualitat

aquests riscos. Aquesta vigilància s'ha d'oferir en els següents casos:

- **Abans de l'exposició.** El primer reconeixement s'ha de realitzar abans de que la persona iniciï la seva activitat professional amb l'agent biològic en qüestió. Els objectius d'aquest primer examen, un cop avaluats els riscos biològics específics als quals estarà exposada, són: 1) Determinar si la persona pateix algun tipus de malaltia prèvia infecciosa o un dèficit immunològic que la pugui predisposar a la infecció, així com si pateix algun tipus de sensibilitat al·lèrgica als agents als quals estarà exposada. 2) Determinar el seu estat d'immunització en front dels microorganismes als quals estarà exposada.
- **A intervals regulars:** Aquests intervals s'establiran considerant l'agent biològic, el tipus d'exposició i l'existència de proves eficaces de diagnòstic precoç. En qualsevol cas no serà mai superior a 3 anys.²
- **Sempre que una persona pateixi una infecció o malaltia que se sospiti que sigui conseqüència d'una exposició laboral.** També s'oferirà aquesta vigilància mèdica a altres treballadors i treballadores que hagin patit una exposició anàloga.

Recomanacions

- El Mycobacteri tuberculós, segons el RD 644/1997 de 12 de maig sobre la protecció dels treballadors contra els riscos relacionats amb l'exposició a agents biològics durant el treball, i la guia tècnica que el desenvolupa sobre avaluació i prevenció dels riscos relacionats amb l'exposició a agents biològics, està classificat dins del grup 3.
- El Reial Decret 1299/2006, de 10 de novembre, pel qual s'aprova el quadre de malalties professionals en el Sistema de la Seguretat Social i s'estableixen criteris per a la seva notificació i registre, consta amb el codi 3A0101: "Malalties infeccioses causades pel treball en feines relacionades amb la prevenció, amb l'assistència mèdica i amb activitats en què s'ha comprovat que hi ha un cert risc d'infecció en personal sanitari".
- Feta la valoració del cas, considerem que ha pogut existir risc d'exposició a Mycobacteri tuberculós i per tant, que la IT ha d'ésser considerada derivada de malaltia professional.

- Reconeixement de la contingència derivada de malaltia professional, per la qual cosa es remet informe a l'ICAM, seguint la Instrucció 01/2007.
- Reavaluació dels llocs de treball implicats, segons recomanacions de la Guia tècnica per a l'avaluació i prevenció dels riscos relacionats amb l'exposició a agents biològics: quan el metge encarregat de la vigilància de la salut dels treballadors detecti alguna alteració en la salut com a conseqüència directa de l'exposició a agents biològics, s'haurà de procedir a una reavaluació de riscos en els llocs implicats. Per aquest motiu es va recomanar a la treballadora que fes a mans del servei de vigilància de la salut, l'informe de la USL.
- Implementació de mesures preventives addicionals en front l'exposició a agents biològics.

Taula 2. Indicacions relatives a les mesures de contenció corresponents al nivell 3

Mesures de contenció	Aplicació
El lloc de treball es trobarà separat de tota activitat que es desenvolupi en el mateix edifici	Aconsellable
L'aire introduït i extret del lloc de treball es filtrarà mitjançant la utilització de filtres d'alta eficàcia per a partícules en l'aire (HEPA) o de forma similar	Sí, per a la sortida d'aire
Només es permetrà l'accés al personal designat	Sí
El lloc de treball s'haurà de poder precintat per a permetre la seva desinfecció	Aconsellable
Procediments de desinfecció especificats	Sí
El lloc de treball es mantindrà amb una pressió negativa respecte a la pressió atmosfèrica	Aconsellable
Control eficient de vectors, per exemple, de rosegadors i insectes	Sí
Superfícies impermeables a l'aigua i de fàcil neteja	Sí, per al banc de proves o taula de treball i terra
Superfícies resistents a àcids, àlcals, dissolvents i desinfectants	Sí
Emmagatzemament de seguretat per a agents biològics	Sí
S'instal·larà una finestreta d'observació o un dispositiu alternatiu en les zones de manera que es pugui veure els seus ocupants	Aconsellable
Laboratori amb equip propi	Aconsellable
El material infectat, animals inclosos, s'haurà de manipular en una cabina de seguretat biològica o en un aïllador o una altra contenció apropiada	Sí, quan la infecció es propagui per l'aire
Incinerador per a destrucció d'animals morts	Sí (disponible)

La vigilància de la salut s'oferirà no només als treballadors i treballadores la feina dels quals impliqui una manipulació intencionada dels agents biològics, sinó també en els casos que es tracti d'una exposició incidental, com és el cas per exemple del personal dels serveis d'anatomia patològica.

És important que el personal sanitari encarregat de la vigilància de la salut estigui familiaritzat, en la mesura del possible, amb les condicions o circumstàncies d'exposició de cadascun dels treballadors. En qualsevol cas, podrà proposar mesures individuals de prevenció o protecció per a cada treballador en particular.

Caldrà elaborar un registre del personal exposat a agents biològics dels grups 3 i 4, on s'indicarà el tipus de treball efectuat i, quan sigui possible,

l'agent biològic implicat. Aquest registre es conservarà durant un termini mínim de deu anys un cop finalitzada l'exposició.

Per a més informació:

¹ Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el Trabajo. Guía Técnica para la evaluación y prevención de los riesgos relacionados con la exposición a agentes biológicos. <http://www.opas.org.br/gentequefazsaude/bvsde/bvsacd/cd08/expagentes.pdf>

² Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Direcció General de Recursos Sanitaris. Guies de bona praxi_2.1 Agents biològics. <http://www.gencat.cat/salut/depsalut/pdf/biologic.pdf>

La vigilància de la salut s'ha d'oferir sempre que una persona pateixi una infecció o malaltia que se sospiti que sigui conseqüència d'una exposició laboral, així com als altres treballadors i treballadores que hagin patit una exposició anàloga.

Una de les tasques de la treballadora era realitzar diagnòstics examinant diferents tipus de mostres extretes als pacients, tant durant les intervencions quirúrgiques com fora d'elles.